

Handreiking voor gemeenten en provincies

Overlaten rijksbevoegdheid voor uitbreidingen
van het landelijk 220/380kV hoogspanningsnet
aan gemeenten en provincies

Inhoudsopgave

1 Inleiding en doel van de handreiking	3
1.1 Bevoegd gezag Rijk overlaten aan gemeente of provincie	3
1.2 Doel van de handreiking	3
1.3 MIEK-projecten	4
1.4 Scope van deze handreiking	4
2 Overlaten bevoegd gezag aan gemeente of provincie	5
2.1 Overwegingen bij het overlaten van de besluitvorming aan gemeente of provincie.....	5
2.2 Proces.....	5
2.3 Publicatie besluit	6
2.4 Rol overheden indien besluitvorming bij Rijk blijft.....	6
3. Besluitvorming project door gemeente of provincie	7
3.1 Provincie: projectprocedure	7
3.2 Gemeente: verschillende opties.....	7
3.3 Afspraken bevoegd gezag met TenneT.....	7
3.4 Overige bevoegdheidsverdelingen	8
Bijlage 1: Voorbeeldbrief provincie of gemeente voor instemming overlaten bevoegd gezag	9
Bijlage 2: Facultatieve voorbeeldbrief voor steun overlaten bevoegd gezag aan ander bestuursorgaan	10
Bijlage 3: Nadere toelichting: procedure gemeentelijke project van publiek belang	11

1 Inleiding en doel van de handreiking

De komende jaren zijn forse investeringen nodig om het door TenneT beheerde landelijk hoogspanningsnet in Nederland uit te breiden. De noodzaak voor de investeringen komt voort uit:

- Artikel 2 van de Klimaatwet waarin het streven is vastgelegd dat de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 55% minder is ten opzichte van 1990 en een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050.
- De wens om economische groei te faciliteren en de industrie te kunnen verduurzamen (van fossiele brandstoffen naar o.a. elektrificatie).
- De wens om andere opgaven zoals verduurzaming van de woningbouw en mobiliteit en vele andere ambities van gemeenten, provincies en de Rijksoverheid mogelijk te kunnen maken.
- Het gegeven dat investeringen noodzakelijk zijn omdat het landelijk hoogspanningsnet uitgebreid en vernieuwd moet worden.

Als gevolg van deze ontwikkelingen moet TenneT¹ de komende jaren diverse hoogspanningsstations en hoogspanningsverbindingen en daarmee samenhangende elektriciteitsinfrastructuur realiseren en uitbreiden, opwaarderen of vervangen. Gemeenten, provincies en Rijk hebben een gezamenlijk belang bij zorgvuldige en voortvarende besluitvorming van deze projecten. Vanuit dat gezamenlijk belang is het cruciaal dat daarbij vroegtijdig overeenstemming is over de bevoegdheidsverdeling per project.

1.1 Bevoegd gezag Rijk overlaten aan gemeente of provincie

Het coördinerend bevoegd gezag voor het mogelijk maken van uitbreiding van het hoogspanningsnet met een spanning van 220 kV of hoger ligt bij de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG)². De Minister van KGG stelt in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) een projectbesluit³ vast om de realisatie mogelijk te maken.⁴

In overleg met TenneT, gemeente(n) en provincie(s) kan de minister van KGG besluiten af te zien van het nemen van een projectbesluit en vervolgens de besluitvorming aan een bestuursorgaan van de gemeente of provincie overlaten. Voorwaarde is dat de minister van oordeel is dat besluitvorming door de gemeente of provincie het project kan versnellen of andere aanmerkelijke voordelen heeft en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente respectievelijk gedeputeerde staten van de betreffende provincie daarmee instemmen.

Dit besluit kan de minister op grond van artikel 20a lid 4 van de Elektriciteitswet 1998 (deze bevoegdheid gaat over naar de Energiewet, artikel 6.1 lid 3). Voor overdracht aan de provincie kan de minister dit besluit ook op grond van artikel 5.44b van de Omgevingswet nemen. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn hiervoor namelijk twee routes beschikbaar die in deze handreiking worden uitgewerkt.

Het ministerie van Klimaat en Groene Groei staat positief tegenover het overlaten van de besluitvorming aan gemeenten en provincies. Als een gemeente of provincie de besluitvorming van een hoogspanningsstation of -verbinding van 220 kV of hoger overneemt kan zij vanuit die rol een verdere bijdrage leveren aan de regionale opgaven op het gebied van elektriciteitsinfrastructuur. Het stelt de gemeente of provincie in staat een grotere rol te spelen in de realisatie van regionale RES-doelen en het oplossen van de netcongestieproblematiek.

1.2 Doel van de handreiking

Doel van deze handreiking is om gemeenten en provincies inzicht te bieden in:

- A. Argumentatie en procesverloop van het overlaten van het bevoegd gezag;
- B. Procedure en versnellingsmogelijkheden die de gemeente of provincie vervolgens kan hanteren.

Deze handreiking geeft inzicht in de processen en is juridisch niet bindend.

¹ TenneT is beheerder van het landelijk hoogspanningsnet voor elektriciteit in Nederland. Dit betreft de netonderdelen met een spanning van 110, 150, 220 en 380kV.

² Artikel 20a lid 1 sub a Elektriciteitswet 1998. Deze bevoegdheid gaat over naar artikel 6.1 lid 1 sub g Energiewet

³ Zie voor informatie over de projectprocedure: iplo.nl/regelgeving/instrumenten/projectbesluit/projectprocedure/

⁴ Artikel 5.44 lid 1 Omgevingswet

In gesprekken die het Rijk, gemeenten, provincies en TenneT voeren over de vraag welke overheid het geschikte bevoegd gezag is komen veelal dezelfde (proces) vragen naar voren. Door middel van deze handreiking willen we zo veel mogelijk helderheid verschaffen om het proces van overlaten van de besluitvorming sneller te laten verlopen, zodat eerder met de ruimtelijke procedure gestart kan worden.

1.3 MIEK-projecten

Sommige van de nieuwbouw- of uitbreidingsprojecten van TenneT zijn onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), een programma van het Rijk. De MIEK-projecten zijn de belangrijkste energie-infrastructuurprojecten en dienen daarom van alle betrokken partijen bijzondere aandacht te krijgen voor de realisatie daarvan. Overigens vallen een aantal MIEK-projecten gericht op elektriciteitsinfrastructuur, ondanks dat ze van nationaal belang zijn, op grond van de Elektriciteitswet 1998 niet onder rijksbevoegdheid omdat het projecten betreft met een spanningsniveau van minder dan 220 kV.

1.4 Scope van deze handreiking

Deze handreiking richt zich op de besluitvorming van nieuwe en uit te breiden hoogspanningsstations en -verbindingen van 220 kV en hoger van TenneT. Deze handreiking ziet dus niet op netuitbreidingen van netten met een lager spanningsniveau en netten op zee. Voor de netuitbreidingen van het (door TenneT beheerde) 110 en 150kV hoogspanningsnet zijn de gemeenten in beginsel het bevoegd gezag. Deze bevoegdheid kan overgenomen worden door de provincie of het Rijk. In het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) wordt gewerkt aan een handreiking voor deze gevallen. Deze wordt gepubliceerd op de website:

www.rvo.nl/onderwerpen/netcongestie/netcongestie-provincie-gemeente.

De onderhavige handreiking is niet toegespitst op besluitvorming over een productie-installatie van elektriciteit waar de minister van KGG ook coördinerend bevoegd gezag is op grond van artikel 9b van de Elektriciteitswet (deze bevoegdheid gaat over in artikel 6.1 Energiewet) . Echter, deze handreiking kan hiervoor in algemene zin wel gebruikt worden omdat het proces en de overwegingen vergelijkbaar zijn. Dit is bijvoorbeeld relevant voor sommige projecten in het kader van programma Opwek Energie op Rijksgronden (OER).

In bijlage 1 is een voorbeeldbrief voor provincie of gemeente opgenomen voor de vereiste instemming van het bevoegd gezag.

In bijlage 2 is een facultatieve voorbeeldbrief opgenomen voor steun van het overlaten van het bevoegd gezag, door het bestuursorgaan dat niet het bevoegd gezag overneemt. Zoals in het figuur in hoofdstuk 2 is aangegeven is dit niet verplicht. Bij voorkeur vindt deze afstemming op andere manieren (mondeling of per mail) plaats. In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld bij relatief kleine uitbreidingen van hoogspanningsstations, is deze afstemming overbodig.

2 Overlaten bevoegd gezag aan gemeente of provincie

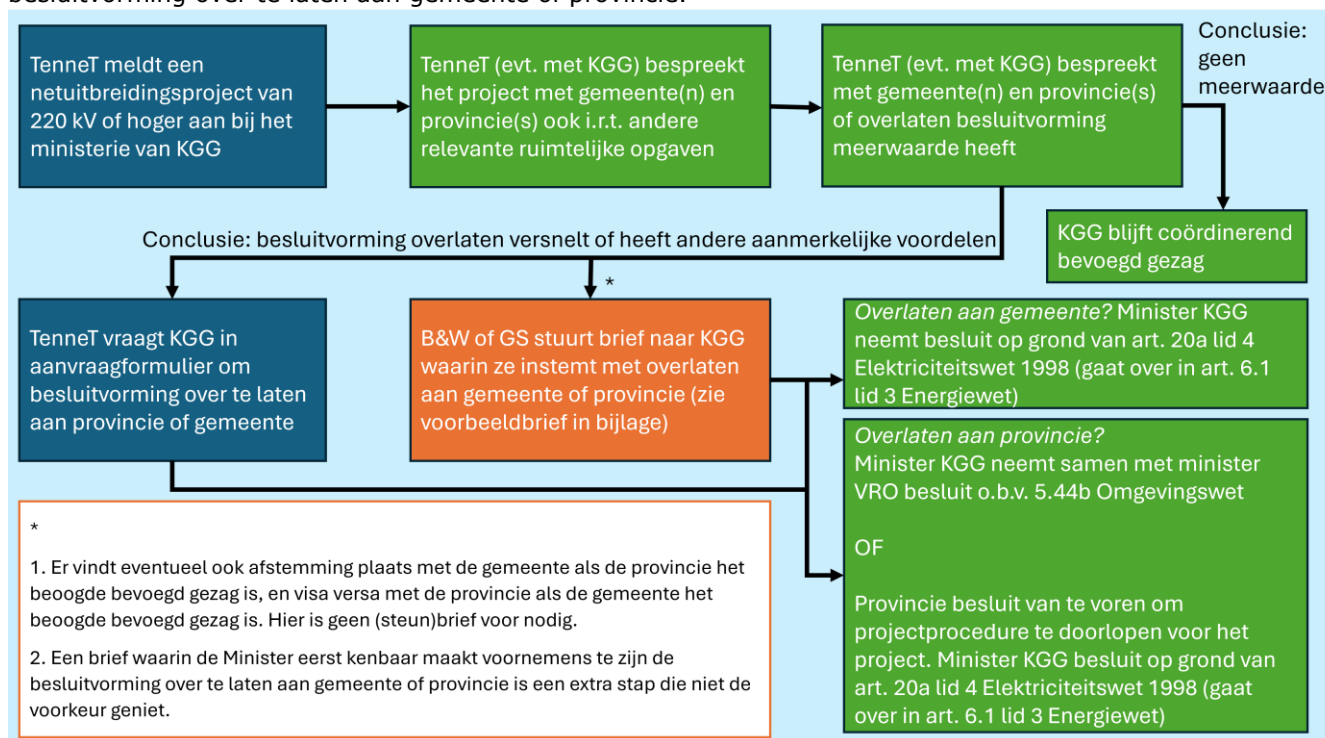
2.1 Overwegingen bij het overlaten van de besluitvorming aan gemeente of provincie

Per project beoordeelt het ministerie van KGG of besluitvorming door gemeente of provincie het project kan versnellen of andere aanmerkelijke voordelen heeft. Het ministerie beoordeelt dit op verzoek van TenneT en de relevante gemeente(n) en/of provincie. De onderbouwing zal per geval verschillen, maar daarbij zijn onderstaande overwegingen en vragen relevant:

- Bij overlaten aan gemeente: ligt het project binnen één gemeente⁵;
- Bij overlaten aan provincie: ligt het project binnen één provincie⁵;
- Zijn de ruimtelijke effecten van deze netuitbreiding lokaal of regionaal van aard;
- Wat is de samenhang met andere relevante ruimtelijke opgaven in het (zoek)gebied van het project;
- Wil de gemeente of provincie meewerken aan besluitvorming van dit project;
- Zijn er bij de gemeente of provincie andere praktische problemen, zoals beschikbare personele capaciteit, die zich verzetten tegen het overlaten van de besluitvorming;

2.2 Proces

In onderstaand figuur is omschreven welke stappen worden gezet om te komen tot een besluit om de besluitvorming over te laten aan gemeente of provincie.

Nadat het beoogde bevoegd gezag per brief heeft ingestemd zijn er twee type besluiten mogelijk om de projectprocedure buiten toepassing te verklaren en de besluitvorming over te laten aan een provincie of gemeente.

Elektriciteitswet 1998-besluit (gaat over naar Energiewet)

Op grond van artikel 20a, vierde lid van de Elektriciteitswet 1998⁶ kan de minister het besluit nemen geen projectbesluit vast te stellen als te verwachten is dat een gemeente of provincie het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen verbonden zijn, en het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente respectievelijk gedeputeerde staten van de betreffende provincie daarmee instemmen. Het artikel bevat geen overdrachtsbepaling dus is na het besluit van rechtswege de gemeente

⁵ Het is niet noodzakelijk dat het project binnen één gemeente of provincie ligt, maar kan wel een rol spelen in de overwegingen

⁶ Gaat over in Energiewet, artikel 6.1 lid 3.

bevoegd gezag. Als het overlaten aan de provincie is beoogd, zal de provincie daarom eerst nog een besluit moeten nemen waarin besloten wordt een projectprocedure te doorlopen voor het project.

Omgevingswetbesluit

Op grond van artikel 5.44b, eerste lid, van de Omgevingswet kan de minister het besluit nemen de bevoegdheid om een projectbesluit vast te stellen over te dragen aan een provincie. De minister neemt dit besluit in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Onder de Omgevingswet bestaat dus de mogelijkheid de bevoegdheid direct over te dragen aan een provincie.

2.3 Publicatie besluit

Het besluit van de minister om de besluitvorming over te laten aan gemeente of provincie wordt gepubliceerd in de Staatscourant. Tegen dit besluit staat geen bezwaar of beroep open (conform artikel 8.5, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 1 van hoofdstuk 1 van bijlage 2 bij deze zelfde wet.)

2.4 Rol overheden indien besluitvorming bij Rijk blijft

Ook als de besluitvorming niet wordt overgelaten en de minister van KGG dus coördinerend bevoegd gezag blijft, hebben gemeente(n) en provincie(s) een rol in de projectprocedure. Zij zijn belangrijke adviseurs voor de ministers bij de stappen in de projectprocedure. Dit gaat om advisering op het gebied van ruimtelijk ordening maar ook i.h.k.v. participatie, besluitvorming en energie(transitie). Ook blijft het bevoegd gezag voor de diverse uitvoeringsvergunningen in beginsel bij de oorspronkelijke bevoegde gezagen. De minister van KGG coördineert dit.

3. Besluitvorming project door gemeente of provincie

3.1 Provincie: projectprocedure

Indien de besluitvorming voor het project is overgelaten aan de provincie hanteert de provincie hiervoor net als het Rijk de projectprocedure om tot een projectbesluit te komen.⁷ Als de provincie daar behoefte aan heeft deelt het ministerie van KGG graag haar ervaringen met de projectprocedure bij dergelijke projecten.

3.2 Gemeente: verschillende opties

De gemeente heeft verschillende opties voor de besluitvorming van dergelijke projecten:

Instrument	Omschrijving	Voordelen	Nadelen
Wijziging van het omgevingsplan	Uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure	Beroep in één instantie Betere bescherming/kenbaarheid en ruimte voor toekomstige uitbreiding	Beslistermijn is langer en sprake van reguliere uitspraaktermijn ABRvS ⁸
Buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA)	Reguliere voorbereidingsprocedure, maar kan ook uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure zijn	Snellere beslistermijn (8+6 weken)	Beroep in twee instanties en reguliere uitspraaktermijn ABRvS ⁷ Beperkte planologische borging (dus heeft niet voorkeur van TenneT)
Gemeentelijk project van publiek belang (zie ook bijlage 3)	Artikel 5.55 Omgevingswet, procedure gelijk aan projectprocedure afdeling 5.2	Versnelde behandeling ABRvS (6 maanden) Herkenbare stapsgewijze aanpak zoals projectprocedures van het Rijk	Gemeenten hebben nog geen of beperkte ervaring met dit instrument
Coördinatieregeling (in combinatie met wijziging omgevingsplan of BOPA)	Afd. 3.5 Algemene Wet Bestuursrecht Reguliere of uniforme openbare voorbereidingsprocedure afhankelijk van type besluiten	Eén beroepsprocedure. Als één van de besluiten bevat geldt dat ook voor alle andere besluiten	

Zie voor meer toelichting op gemeentelijk project van publiek belang (artikel 5.55) in relatie tot de gewone wijziging van het omgevingsplan en de BOPA in bijlage 3.

3.3 Afspraken bevoegd gezag met TenneT

Na overnemen van het bevoegd gezag is de gemeente of provincie verantwoordelijk voor het zorgvuldig doorlopen van de publiekrechtelijke procedure. De gemeente of provincie maakt samenwerkingsafspraken met TenneT over onderwerpen zoals:

- *Planning en te doorlopen stappen*

⁷ Zie voor informatie over de projectprocedure: iplo.nl/regelgeving/instrumenten/projectbesluit/projectprocedure/

⁸ Op het moment van publicatie van deze handleiding (eind 2024) is er een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in voorbereiding om de beroepsprocedures van dit soort elektriciteitsprojecten te versnellen door deze projecten aan te wijzen als project met zwaarwegend belang. Ook dan geldt beroep in eerste en enige aanleg en een uitspraaktermijn van zes maanden, gelijk aan de projectprocedure en de procedure van artikel 5.55 Ow. Ook is er een verbod op pro forma beroep opgenomen in de ontwerp-AMvB. Zolang de AMvB niet in werking is (wordt niet voor 2026 verwacht), kan de procedure van artikel 5.55 tot versnelling leiden.

- *Kosten:* Het bevoegd gezag kan de kosten die ze maakt mogelijk verhalen op de initiatiefnemer. Dit gaat om personeelskosten en bijvoorbeeld de inhuur van de Commissie mer. Vaak zijn dit soort zaken ook al geregeld in een lokale legesverordening. Er zijn diverse mogelijkheden om hier afspraken over te maken. TenneT is altijd bereid hierover constructief in gesprek te gaan. Het is dan ook aan te bevelen om, vanwege voortgang in het project, de start van de (voorbereiding van de) procedure niet af te laten hangen van het sluiten van een anterieure overeenkomst, maar dit parallel te laten oplopen.
- *Participatie*
- *Communicatie*
- *Opdrachtgeverschap deelproducten zoals het MER (indien van toepassing)*

3.4 Overige bevoegdheidsverdelingen

Afgelopen jaren is voor diverse projecten het bevoegd gezag overgelaten aan een gemeente of provincie. Vraagstukken die daarbij speelden waren:

- *Wie is bevoegd gezag voor onteigening?* Onteigening is bij projecten van TenneT zelden aan de orde, maar kan zich natuurlijk wel voordoen. Deze bevoegdheid hoeft niet met een besluit overgedragen te worden. Gelet op artikel 11.4 van de Omgevingswet en de Memorie van Toelichting bij deze wet is de gemeente of provincie die bevoegd gezag is voor de publiekrechtelijke procedure ook bevoegd voor de onteigeningsbeschikking.
- *Wie is bevoegd gezag voor de gedoogprocedure?* TenneT sluit zakelijk-rechtsovereenkomsten met grondeigenaren voor aanleg en beheer van een hoogspanningsverbinding. TenneT wordt dus geen grondeigenaar (behalve bij hoogspanningsstations en opstijgpunten). Als het zakelijk recht niet minnelijk tot stand komt kan TenneT een gedoogplichtprocedure starten. Dit wordt aangevraagd bij de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Rijkswaterstaat Corporate Dienst handelt deze aanvragen af, in overleg met het ministerie van Klimaat en Groene Groei.
- *Wie is bevoegd gezag voor omgevingsvergunningen natuur?* Artikel 4.12 lid 2 van de Omgevingswet geeft aan dat de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur bevoegd gezag is voor Natura 2000-activiteiten en een aantal flora- en fauna-activiteiten als sprake is van de aanleg van een hoogspanningsverbinding van ten minste 220 kV. Deze bevoegdheid wordt niet overgedragen.

Bijlage 1: Voorbeeldbrief provincie of gemeente voor instemming overlaten bevoegd gezag

De minister van Klimaat en Groene Groei
Mevrouw S.T.M. Hermans
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
NEDERLAND

Betreft: Verzoek overlaten rijksbevoegdheid [PROJECTNAAM] aan [NAAM GEMEENTE / NAAM PROVINCIE]

Geachte mevrouw Hermans,

[INITIATIEFNEMER] is voornemens in de [NAAM GEMEENTE / NAAM PROVINCIE] in het gebied van [PROJECT LOCATIE] een [TYPE PROJECT] [TE REALISEREN/UIT TE BREIDEN/AAN TE PASSEN]. Van rechtswege valt dit project onder de Projectprocedure Rijk wat betekent dat u als bevoegd gezag met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in beginsel zorgdraagt voor de besluitvorming van [AANDUIDING PROJECT] en u de benodigde vergunningen in beginsel coördineert.

Het college [VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN GEMEENTE X OF VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN PROVINCIE X] heeft over het voornemen en de te volgen procedure overleg gevoerd met [INITIATIEFNEMER] [EN INDIEN VAN TOEPASSING MEERDERE PARTIJEN]. Het college is van mening dat redelijkerwijs valt te verwachten dat de besluitvorming door de [PROVINCIE/GEMEENTE] het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden.

De [GEMEENTE + NAAM GEMEENTE OF PROVINCIE + NAAM PROVINCIE] staat positief tegenover de [REALISATIE/UITBREIDING] van [AANDUIDING PROJECT], spant zich graag in voor dit project en stemt ermee in het bevoegd gezag op zich te nemen voor het vaststellen van een [(wijziging van het) omgevingsplan/BOPA/projectbesluit].

Wij verzoeken u daarom om voor de besluitvorming van [AANDUIDING PROJECT] geen projectprocedure te doorlopen en de bevoegdheid over te laten aan [NAAM GEMEENTE OF NAAM PROVINCIE].

Een afschrift van deze brief sturen wij aan [INITIATIEFNEMER] en de [NAAM BETROKKEN GEMEENTE OF PROVINCIE]. Mocht u nog aanvullende vragen hebben over deze brief dan kunt u contact opnemen met [NAAM MEDEWERKER], [TITEL MEDEWERKER]. [HIJ/ZIJ] is bereikbaar op telefoonnummer [TELEFOONNUMMER] en per e-mail [E-MAILADRES].

Hoogachtend,

het college [VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN GEMEENTE X OF VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN PROVINCIE X],

namens het college, de secretaris, de voorzitter

Bijlage 2: Facultatieve voorbeeldbrief voor steun overlaten bevoegd gezag aan ander bestuursorgaan

De minister van Klimaat en Groene Groei
Mevrouw S.T.M. Hermans
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG
NEDERLAND

Betreft: Verzoek overlaten rijksbevoegdheid [PROJECTNAAM] aan [NAAM GEMEENTE / NAAM PROVINCIE]

Geachte mevrouw Hermans,

[INITIATIEFNEMER] is voornemens in de [NAAM GEMEENTE / NAAM PROVINCIE] in het gebied van [PROJECT LOCATIE] een [TYPE PROJECT] [TE REALISEREN/UIT TE BREIDEN/AAN TE PASSEN]. Van rechtswege valt dit project onder de Projectprocedure Rijk wat betekent dat u als bevoegd gezag met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in beginsel zorgdraagt voor de besluitvorming van [AANDUIDING PROJECT] en u de benodigde vergunningen in beginsel coördineert.

Het college [VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN GEMEENTE X OF VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN PROVINCIE X] heeft over het voornemen en de te volgen procedure overleg gevoerd met [INITIATIEFNEMER] [EN INDIEN VAN TOEPASSING MEERDERE PARTIJEN]. Het college is van mening dat redelijkerwijs valt te verwachten dat de besluitvorming door de [PROVINCIE/GEMEENTE] het project kan versnellen of daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden.

De [GEMEENTE + NAAM GEMEENTE OF PROVINCIE + NAAM PROVINCIE] staat positief tegenover de [REALISATIE/UITBREIDING] van [AANDUIDING PROJECT] en het voornemen dat de bevoegdheid wordt overgelaten aan [NAAM GEMEENTE OF NAAM PROVINCIE].

Wij verzoeken u daarom om voor de besluitvorming van [AANDUIDING PROJECT] geen projectprocedure te doorlopen en de bevoegdheid over te laten aan [NAAM GEMEENTE OF NAAM PROVINCIE].

Een afschrift van deze brief sturen wij aan [INITIATIEFNEMER] en de [NAAM BETROKKEN GEMEENTE OF PROVINCIE]. Mocht u nog aanvullende vragen hebben over deze brief dan kunt u contact opnemen met [NAAM MEDEWERKER], [TITEL MEDEWERKER]. [HIJ/ZIJ] is bereikbaar op telefoonnummer [TELEFOONNUMMER] en per e-mail [E-MAILADRES].

Hoogachtend,

het college [VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN GEMEENTE X OF VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN PROVINCIE X],

namens het college, de secretaris, de voorzitter

Bijlage 3: Nadere toelichting: procedure gemeentelijke project van publiek belang (artikel 5.55)

1 Inleiding

De gemeente kan via een gewone procedure het omgevingsplan wijzigen of een omgevingsvergunning verlenen voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.⁹ Ook kan een gemeente voor de coördinatieregeling kiezen. Op deze manier wordt het omgevingsplan gewijzigd tezamen met andere voor de uitvoering van het project benodigde besluiten, zoals een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit. Op grond van de Awb volgen alle gecoördineerde besluiten de rechtsgang van het omgevingsplan, hetgeen betekent dat er rechtstreeks beroep mogelijk is bij de ABRvS en dat het beroep bovendien versneld wordt behandeld ex artikel 16.87 van de Ow.¹⁰

Bij 'gemeentelijke projecten van publiek belang' kan een gemeente de procedure van artikel 5.55 Omgevingswet volgen. Met deze procedure kan de gemeente het omgevingsplan versneld wijzigen via stappen uit de projectprocedure, zoals de versnelde behandeling (binnen zes maanden) van het beroep door de bestuursrechter. Omdat gemeenten nog weinig ervaring hebben met artikel 5.55, volgt hieronder een korte toelichting.

4.2 Artikel 5.55 van de Omgevingswet

Artikel 5.55 Ow bevat de zogenaamde 'sneller en beter'-aanpak, die ook geldt voor de projectprocedure van het Rijk en de provincie. Bij gemeentelijke 'projecten van publiek belang' moet er sprake zijn van de ontwikkeling of herinrichting van publieke voorzieningen in het publiek domein, waar een sneller en beter-voorbereiding meerwaarde biedt, zoals de aanleg of reconstructie van een rondweg of binnenstedelijke transitie.¹¹

Artikel 5.55 Ow luidt als volgt:

"Als het opnemen van regels in het omgevingsplan die gericht zijn op het uitvoeren en in werking hebben of in stand houden van een project van publiek belang wordt voorbereid met overeenkomstige toepassing van de artikelen 5.45, eerste en derde lid, 5.47, 5.48, 5.49 en 5.51, is artikel 16.87 van overeenkomstige toepassing."

¹² Dit houdt onder meer in dat een brede verkenning met participatie dient plaats te vinden en dat in het voornemen kan worden bepaald of een voorkeursbeslissing wordt genomen. Wanneer deze procedure wordt toegepast, geldt ook artikel 16.87 van de Ow, hetgeen inhoudt dat de rechterlijke beslistermijn bij beroep tegen het opnemen van de regels in het omgevingsplan zes maanden bedraagt, te rekenen vanaf de ontvangst van het verweerschrift. In bijzondere omstandigheden kan deze termijn met hoogstens drie maanden worden verlengd.¹³ Hiermee ontstaat ook voor gemeentelijke projecten het procedurele voordeel van een versnelde behandeling van het beroep door de rechter.¹⁴ Dit geldt overigens alleen als de gemeente alle in artikel 5.55 genoemde bepalingen heeft toegepast.¹⁵ Besluiten voor deze projecten gaan in eerste en enige aanleg naar de Afdeling bestuursrechtspraak (hierna: ABRvS).

⁹ Er is een AMvB in procedure om de beroepsprocedure van dit soort projecten te versnellen. Ook dan geldt beroep in eerste en enige aanleg en een uitspraaktermijn van zes maanden, gelijk aan de projectprocedure en de procedure van artikel 5.55 Ow. Zolang de AMvB niet in werking is (wordt niet voor 2026 verwacht), kan de procedure van artikel 5.55 tot versnelling leiden.

¹⁰ *Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 517-518*; H.A. Oldenziel & H.W. de Vos, *Systeem en kerninstrumenten van de Omgevingswet (Bestuursrecht in praktijk)*, Deventer: Wolters Kluwer 2021, hoofdstuk 7.4.

¹¹ *Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3 (MvT), p. 517-518.*

¹² Zie 'Monitor Werking Omgevingswet, Plan van Aanpak' als bijlage bij *Kamerstukken II 2023/24, 33 118, nr. 278, p. 467, para. 1.3.8*; A.Ch. Fortgens, commentaar artikel 5.55 Omgevingswet, in J.W. Ham, *Omgevingswet Breed*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer.

¹³ Artikel 16.87, tweede lid van de Ow.

¹⁴ *Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 517-518.*

¹⁵ *Kamerstukken II 2014/15, 33 962, nr. 12, para. 8.8.4, p. 200*; A.Ch. Fortgens, commentaar artikel 5.55 Omgevingswet, in J.W. Ham, *Omgevingswet Breed*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer. Zie ook *Kamerstukken II 2017/18, 34 986, nr. 3, p. 208.*

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

Januari 2025

